

шкоди унікальним текстам. Місцеві бібліотекарі зберігають унікальну спадщину та відмовляються її перевозити. Один з місцевих бібліотекарів Саїф аль-Іслам аль-Ахмад Мухаммад у 2020 р. розповів виданню BBC Reel, що ці рукописи нічого не варті без бібліотек, у яких вони зберігаються. Нагальним залишається питання збереження цієї історико-культурної спадщини меценатами, культурними організаціями та органами державної та місцевої влади.

Література:

1. Maglaty Jeanne Endangered Site: Chinguetti, Mauritania. URL: <https://www.smithsonianmag.com/travel/endangered-site-chinguetti-mauritania-54168194/> (Last accessed: 18.10.2023).

2. Werner Louis Mauritania's manuscripts URL: <https://web.archive.org/web/20050920104700/http://www.saudiaramcoworld.com/issue/200306/mauritania.s.manuscripts.htm> (Last accessed: 19.10.2023).

3. *Khrustaleva Olga, Inside the abandoned city of ancient libraries*, BBC REEL, 4 March 2020. URL: <https://www.bbc.com/reel/video/p085dgnl/inside-the-abandoned-city-of-ancient-libraries> (Last accessed: 19.11.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-356-2-6>

Фоміченко А. О.

магістрантка кафедри тюркології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ТЕМАТИЧНИЙ ПЕРИМЕТР КРИМСЬКОТАТАРСЬКОЇ ПОЕЗІЇ 20-30 РР. XX СТ. (НА МАТЕРІАЛІ КОНВОЛЮТУ «ЛІТЕРАТУРА КРИМУ»)

Історія кримськотатарської літератури налічує тисячолітню спадщину, яка відображає багатий культурний доробок цього народу. Заснована на власній писемності, яка базується на арабському алфавіті з елементами модифікованої тюркської графіки, ця література розквітала в різні епохи.

Важливо зазначити, що кримські татари мали розвинену усну традицію, яка передавалася через покоління від старших до молодших. Це включало в себе народні казки, легенди, поезію та історії.

Зародження писемної літератури датується середньовіччям, коли виникли перші письмові твори на арабській або перській мовах.

З часом кримські татари використовували різні мови для своєї літератури, включаючи тюркські діалекти, перську та арабську. Розвиток культури й літератури був тісно пов'язаний з історичними подіями та соціальними змінами, які відбувалися у різні періоди. Наприклад, під впливом російської імперії та радянського періоду кримськотатарська література зазнала значних змін та викликів, але все ж продовжувала розвиватися й відтворювати свою культурну спадщину.

Література будь-якого народу в різні часи проходить стадії підйому та спаду. Говорячи про розвиток середньовічної літератури Криму, необхідно відзначити класичну епоху в історії культури кримських татар.

Час, коли формувалася і розвивалася класична кримськотатарська поезія, був періодом відносного суспільного, зовнішньо- і внутрішньополітичного, а також соціального спокою. У цих обставинах склалися сприятливі умови для урбанізації Кримського ханства. У зростаючих старих і збудованих нових містах, крім розвитку економічних відношень, спостерігається помітне культурне зростання, що сприяє появі суспільної групи інтелігенції. Ця група населення заробляє на життя розумовою роботою. Саме ці люди та їхні послідовники власною творчістю представляють світові класичну кримськотатарську літературу. Необхідно відзначити безупинну підтримку державою людей культури і мистецтва, а також широко поширений інститут меценатства, які дозволили літературі зробити настільки відчутний ривок у розвитку [5, с. 145].

Темою доповіді є збірник-конвюлот «Література Крима» бібліотеки-колекції Агатангела Кримського Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Академік Агатангел Юхимович Кримський – одна з вершин у світовій філології і культурології. Найглибший слід лишив він як видатний сходознавець, найавторитетніший арабіст, іраніст, тюрколог, семітолог, а також як найбільший спеціаліст в галузі славістики. Він вражав сучасників широким колом науково-творчої діяльності, був справжнім титаном праці. Йому належить 1275 друкованих праць. Вчений-поліглот знав понад 60 мов, у тому числі санскрит, завдяки чому мав доступ до невичерпних джерел світової культури, історії мистецтва, літератури. Вченого-гуманіста вабило в духовному житті народів світу усе, що мало "загальнолюдську цінність" [2, с. 4].

Агатангел Кримський кримськотатарській темі присвятив ґрунтовні дослідження, історичні перипетії на теренах Криму є облігаторним

матеріалом для компаративних конклюдій автора, кримськотатарська мова фігурує в багатьох соціолінгвістичних узагальненнях ученого [1].

Тема Криму займає важливе місце у загальній концепції колекції відомого вченого. Вона визначає головні напрямки наукової діяльності вченого. Структурні особливості конволюта відображають наукові та бібліографічні пріоритети А. Кримського, що він проявив, встановлюючи порядок розміщення алігатів [3].

У сучасній бібліотекознавчій теорії конволют визначається у форматі книжкової одиниці, синтезованої власником із гетерогенних публікацій, рукописів та інших текстових чи графічних матеріалів (алігатів), об'єднаних в один том відповідно до стратегії формування колекції чи наукових інтенцій фундатора [4, с. 81]. У загальній тематичній та структурній ієрархії колекції він стає не лише науковою платформою, а й дослідницькою лабораторією вченого.

Зібрані А. Кримським у власноручно створений конволют твори талановитих поетів в історії кримськотатарської літератури, дають можливість наступним поколінням отримати своїх кримськотатарських класиків і свої ідеали в поезії, Рахіма Тинчерова, К. Джаманакли, Менлі-Азіз, Омера Іпчі, Латіф-заде, Бекіра Чобан-заде, переклади Османа Акчокракли.

З огляду на актуальність аналізованого збірника для деталізації історії кримськотатарської літератури, конволют «Література Крима» є не тільки бібліографічним унікатом, а й прецедентним явищем в історії українсько-кримськотатарських літературних зв'язків [3, с. 192].

Література:

1. Вівчар С. Кримські студії Агатангела Кримського. Аль-Калям. Вінниця : ТОВ «Твори», 2018. № 8. С. 10–21.

2. Кримський А. Література кримських татар / Республіканська кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського; упорядник, автор вступної статті, перекладач з української мови на російську О.І. Губар ; автор приміток І.А. Керімов ; перекладач на кримськотатарську мову Н.С. Сейтягяєв.-Сімферополь : ДОЛЯ, 2003. 200 с., іл. портр. Серія «Джерело знань».

3. Підвойний В. М. Конволют «Література Крима» у складі бібліотеки-колекції Агатангела Кримського: Зміст, Структура, Функціональна специфіка. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Київ, 2020. С. 192–197.

4. Словник книгознавчих термінів : понад 1 400 термінів / Книжкова палата України ; уклад. В. Бурян ; наук. ред. Н. Петрова. Київ : Книжкова палата України, 2003. 159 с.

5. Усеїнов Тимур. Класичний період в історії кримськотатарської літератури. С. 145. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Useinov_Tymur/Klasychnyi_period_v_istorii_krymskotatarskoi_literatury.pdf?PHPSESSID=25fa19fgcbgnhmtq3eaqvf735

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-356-2-7>

Ямаш Ю. В.

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри дизайну

Національного лісотехнічного університету України

м. Львів, Україна

ПАЛЕСТИНСЬКІ СЮЖЕТИ В ЖИВОПИСІ І ФОТОГРАФІЇ ІВАНА ТРУША

Творча подорож Івана Труша з Єгипту до Палестини весною 1912 р. відбувалась через Порт Саїд [1, с. 68]. Свідченням його перебування у місті слугує невеличкий етюд (Порт Саїд. 1912 р. к., о., 16,5 × 26,5. НМЛ, Ж-754) з видом на порт, що зберігається у фондах НМЛ [2, с. 288]. На горизонтальному форматі картону зображений на дальньому плані порт з кораблями що стоять на рейді, або пришвартованими до берега. Більше половини горизонтальної нижньої частини (передній план) займає пристань перед якою знаходиться відносно вузька зеленкувато-мутна смуга води. Дві площини (пристань, смуга води) практично написані в одній й той самій світлій тональності. Воду виказує більш холодний відтінок. Художник в етюді не прописує деталей і в чотирьох коричневих плямах на передньому краю пірсу важко відразу розпізнати конкретну форму. Проте, Трушеві крапки-мазки дуже нагадують пали, або причальні тумби до яких кріпляться канати що фіксують рух корабля. Саме пали є ознакою облаштованого причалу морського порту. Мандруючий маляр, судячи з композиції, не міг малювати пірс стоячі перед ним на воді. Такий етюд він міг зробити стоячи на палубі пароплаву. Це досить вірогідна версія, яка наводить на відтворення реконструкції подальших подій мандрівки.

Художник починає працювати над створенням палестинської частини його нової серії. Деталі, послідовність цієї роботи до сьогоденішнього дня були не відомі, оскільки, як вже згадувалось